

REFLECȚII ȘI CONSIDERAȚII REFERITOARE LA SĂNĂTATEA ȘI SECURITATEA ÎN MUNCĂ

Eufemia VIERIU

Conferențiar universitar doctor, Universitatea Petrol-Gaze
din Ploiești

Abstract

Safety and Health at Work as an Institution of Labor Law is a unitary set of imperative legal norms aimed at regulating the social relations that are formed with regard to the organization, development and control of the work processes in order to ensure the optimal conditions for the protection of life, body integrity and health of all participants in the process, prevention of occupational accidents and illness.

The following material presents a brief history of this legal institution as well as the specific obligations of employers and employees. Also, elements related to occupational medicine (in terms of prevention), work accidents (in terms of definition, classification, causality and research) and occupational diseases (notion, classification and risk factors) are also addressed.

Keywords: *occupational safety and health, employer obligations, occupational medicine, occupational accidents, occupational diseases, risk factors.*

Considerații introductive

Conceptul de sănătate și securitate în muncă este prima oară menționat în anul 1700 de către un medic italian, Bernardino Ramazzini, care a publicat prima lucrare ce privește sănătatea ocupațională, intitulată „De Morbis Artificum Diatriba” (Bolile muncitorilor)¹.

De atunci, a urmat o evoluție continuă a acestui concept de-a lungul timpului marcată de evenimente majore precum emiterea primei polițe de asigurare pentru accidente de muncă, în Statele Unite în 1812, la apariția primului act legislativ ce reglementa acordarea de compensații muncitorilor victime ale accidentelor de muncă în Marea Britanie în 1897, înființarea Organizației Internaționale a Muncii

¹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1446785/> accesat la data de 01.07.2019.

sub egida Națiunilor Unite în 1919 dar și evoluții fără de care ar fi greu de imaginat viața în zilele noastre, precum introducerea centurilor de siguranță și echipament standard pentru toate autovehiculele Saab în Suedia în 1958. Toate au condus la dezvoltarea unei întregi infrastructuri de instituții și reglementări la nivel național și internațional cu scopul de a proteja sănătatea și securitatea și a preveni accidentele de muncă și îmbolnăvirile profesionale.

La nivel European, în 1974, prin decizie a Consiliului a fost creat Comitetul Consultativ pentru securitate, igienă și protecția sănătății la locul de muncă.

În 1987 se face o importantă revizuire a Tratatului de la Roma prin introducerea unui articol suplimentar² prin aceasta creându-se baza juridică specifică asigurării securității și sănătății muncitorilor. În cadrul acestui articol se stipulează angajamentul statelor membre de a promova îmbunătățirea condițiilor de muncă în scopul protejării securității și sănătății lucrătorilor și se fixează ca obiectiv armonizarea progresivă a condițiilor existente în acest domeniu.

În România, activitatea de protecția muncii a evoluat odată cu dezvoltarea industriei, primele recomandări cu privire la această activitate fiind formulate la începutul secolului al XIII-lea, de către industriași și organele de stat care cereau să se desfășoare o activitate de educare a muncitorilor pentru a-i feri de pericolele la care sunt expuși, indicându-se și mijloace pentru combaterea acestora.

Ulterior, în anii 1874 și 1894 au fost adoptate Legea Sanitară și Regulamentul industriilor insalubre, în care erau cuprinse dispoziții cu privire la securitatea muncii, munca femeilor și copiilor și îmbolnăvirile profesionale.

Următoarea lege prin care protecția muncii a fost reglementată indirect a fost Legea minelor, care prevedea obligația întreprinzătorului de a lua toate măsurile pentru a executa lucrările de exploatare, astfel încât să evite orice pericol și să garanteze siguranța lucrătorilor³.

Alte acte normative cu reglementări privind protecția muncii din acea perioadă au fost:

- Legea pentru repausul în zilele de duminică și sărbători din 1897;
- Legea privind ajutoarele de boală și lehzuzie din 1923;
- Legea privind munca minorilor și femeilor din 1928;
- Legea nr. 408/1945 cu privire la înființarea serviciului tehnic de prevenire a accidentelor de muncă;
- Legea nr. 566/1946 referitoare la măsurile pentru prevenirea accidentelor de muncă și îmbolnăvirilor profesionale.

Primul act normativ în care problemele protecției muncii au fost tratate corespunzător și unitar, a fost Decretul nr. 359/1949⁴, pentru aplicarea căruia au

² Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, art. 118.

³ Legea minelor din 1985, art. 30.

⁴ Decretul nr. 359/1949 pentru organizarea protecției muncii în Republica Populară Română.

fost elaborate și o serie de acte normative care dovedeau importanța acordată acestui domeniu.

Următorul pas a fost consacrarea unui capitol special în Codul muncii din 1950 și consacrarea principiului conform căruia protecția muncii constituia o problemă de stat, prin Decretul nr. 185/1953. Prin același act se înființează și Inspekția tehnică de stat pentru protecția muncii. Astfel, prin Decretul 834/1962, conducerea și îndrumarea generală a activității de protecția muncii trece de la Consiliul Central al Sindicatelor la Ministerul Sănătății și Prevederilor Speciale.

În 1965 a fost adoptată Legea nr. 5, care era descrisă ca fiind o lege încheagată solid, corespunzător vremurilor de atunci⁵. Această lege rămâne în vigoare până ce este adoptată Legea nr. 90/1996 privind protecția muncii. Însă la aproape un deceniu, pentru a fi în concordanță cu normele impuse de Uniunea Europeană și O.I.M., legea a fost abrogată fiind înlocuită de Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă, aflată în prezent în vigoare.

Concepte și definiții

Securitatea și sănătatea în muncă reprezintă un ansamblu de activități instituționalizate având ca scop asigurarea celor mai bune condiții în desfășurarea procesului de muncă, apărarea vieții, integrității fizice și psihice, sănătății lucrătorilor și a altor persoane participante la procesul de muncă⁶.

Măsurile de securitate și sănătate a muncii constituie un ansamblu de lucrări și acțiuni tehnice și organizatorice de prevenire a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale.

Prevenire – ansamblul de dispoziții sau măsuri luate ori prevăzute în toate etapele procesului de muncă, în scopul evitării sau diminuării riscurilor profesionale⁷.

Autorizare a funcționării din punct de vedere al securității și sănătății în muncă⁸ reprezintă asumarea de către angajator a responsabilității privind legalitatea desfășurării activității din punct de vedere al securității și sănătății în muncă.

Pentru asigurarea sănătății și securității în muncă instituția abilitată prin lege poate dispune:

— limitarea sau interzicerea fabricării, comercializării, importului ori utilizării cu orice titlu a substanțelor și preparatelor periculoase pentru salariați;

⁵ Alexandru Țiclea, Constantin Tufan, *Protecția muncii în România*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, p. 12.

⁶ Legea nr. 318/2006, privind sănătatea și securitatea în muncă, art. 5 lit. n).

⁷ Legea nr. 318/2006, privind sănătatea și securitatea în muncă, art. 5 lit. e).

⁸ NM nr. 1425/2006 de aplicare a prevederilor Legii securității și sănătății în muncă nr. 319/2006, art. 2 pct. 1.

- organizarea ergonomică a locurilor de muncă;
- asigurarea informării fiecărei persoane, anterior angajării, asupra riscurilor la care acesta este expusă la locul de muncă, precum și asupra măsurilor de prevenire și protecție necesare;
- asigurarea și controlul prin compartimente specializate sau prin personal propriu a cunoașterii și aplicării de către toți participanții la procesul de muncă a măsurilor tehnice, sanitare și organizatorice stabilite, precum și prevederilor legale în domeniul protecției muncii⁹.

Obligațiile angajatorilor cu privire la securitatea și sănătatea în muncă

Angajatorul trebuie să elaboreze și să facă cunoscută angajaților săi politica proprie de prevenire a accidentelor de muncă și a îmbolnăvirilor profesionale, care se va orienta către activitățile menite să îmbunătățească securitatea și sănătatea în muncă, inclusiv spre implementarea unui sistem de management al securității și sănătății în muncă¹⁰.

Angajatorul are următoarele obligații în domeniul securității și sănătății în muncă¹¹:

- să adopte, din faza de cercetare, proiectare și execuție a construcțiilor, a echipamentelor de muncă, precum și de elaborare a tehnologiilor de fabricație, soluții conforme prevederilor legale în vigoare privind securitatea și sănătatea în muncă, prin a căror aplicare să fie eliminate sau diminuate riscurile de accidentare și de îmbolnăvire profesională a lucrătorilor¹²;

- să asigure evaluarea riscurilor pentru securitatea și sănătatea angajaților în vederea stabilirii măsurilor de prevenire, incluzând alegerea echipamentului tehnic, a substanțelor chimice și a preparatelor utilizate, amenajarea locurilor de muncă etc.; angajatorul trebuie să dispună evaluarea riscurilor de accidentare și îmbolnăvire profesională pentru toate locurile de muncă, inclusiv pentru acele grupuri de angajați care sunt expuși la riscuri particulare; în urma acestei evaluări, măsurile preventive și metodele de lucru stabilite de către angajator trebuie să asigure o îmbunătățire a nivelului de protecție a angajaților și să fie integrate în toate activitățile unității respective, la toate nivelurile ierarhice;

- să asigure auditarea de securitate și sănătate în muncă a unității, cu ajutorul instituțiilor abilitate;

- să solicite autorizarea funcționării unității din punctul de vedere al securității și sănătății în muncă, să mențină condițiile de lucru pentru care s-a

⁹ Eufemia Vieriu, *Tratat de dreptul muncii*, Editura Pro Universitaria, București, 2016, p. 347.

¹⁰ OMMSS și al MSF nr. 508/933/2002, Norme generale de protecția muncii, art. 7.

¹¹ OMMSS și al MSF nr. 508/933/2002, Norme generale de protecția muncii, art. 11.

¹² Legea nr. 319/2006, privind sănătatea și securitatea în muncă, art. 7 alin. (3) lit. d).

obținut autorizația și să ceară revizuirea acesteia în cazul modificării condițiilor inițiale pentru care a fost emisă;

— să stabilească măsurile tehnice și organizatorice de protecție a muncii, corespunzător condițiilor de muncă și factorilor de risc evaluați la locurile de muncă, pentru asigurarea securității și sănătății angajaților;

— să stabilească în fișă postului atribuțiile și răspunderea angajaților și a celorlalți participanți la procesul de muncă în domeniul protecției muncii, corespunzător funcțiilor exercitate;

— să elaboreze instrucțiuni proprii de securitate a muncii, care să detalieze și să particularizeze prezentele norme și normele specifice de securitate a muncii, în raport cu activitatea care se desfășoară;

— să asigure și să controleze, prin personal propriu sau prin personal extern abilitat, cunoașterea și aplicarea de către toți angajații a măsurilor tehnice și organizatorice stabilite, precum și a prevederilor legale în domeniul protecției muncii;

— să ia în considerare din punctul de vedere al securității și sănătății în muncă capacitatea angajaților de a executa sarcinile de muncă repartizate;

— să asigure, pentru angajații având o relație de muncă cu durată determinată sau cu caracter interimar, același nivel de protecție de care beneficiază ceilalți angajați ai unității;

— să ia măsuri pentru asigurarea de materiale necesare informării și educării angajaților: afișe, filme, cărți, broșuri, pliante, acte normative, manuale, teste, fișe tehnice de securitate etc.;

— să asigure informarea fiecărei persoane, anterior angajării, asupra riscurilor la care aceasta va fi expusă la locul de muncă, precum și asupra măsurilor tehnice și organizatorice de prevenire necesare, inclusiv cele referitoare la primul ajutor, prevenirea și stingerea incendiilor și evacuarea personalului în caz de pericol iminent;

— să asigure măsurile necesare pentru informarea angajatorilor din orice unitate exterioară, ai căror angajați lucrează în unitatea sa, referitor la riscurile pentru securitate și sănătate la care aceștia din urmă pot fi expuși, precum și la măsurile de prevenire și protecție adoptate la nivel de unitate și loc de muncă, inclusiv cele referitoare la primul ajutor, prevenirea și stingerea incendiilor și evacuarea în caz de urgență;

— să se asigure ca angajații din unități din exterior, care lucrează în unitatea sa, au primit instrucțiuni adecvate referitoare la riscurile pentru securitatea și sănătatea lor la care pot fi expuși pe durata desfășurării activității respective;

— să asigure resurse pentru instruirea, testarea, formarea și perfecționarea personalului cu atribuții în domeniul protecției muncii;

— să ia măsuri pentru autorizarea exercitării meseriilor și a profesiilor conform reglementărilor în vigoare;

- să angajeze numai persoane care, în urma controlului medical și a verificării aptitudinilor psiho-profesionale, corespund sarcinilor de muncă pe care urmează să le execute;
- să ia măsurile necesare informării compartimentului de protecție a muncii despre angajații care au relații de muncă cu durată determinată sau cu caracter interimar, pentru ca aceștia să fie incluși în programul de activitate care are ca scop asigurarea condițiilor de securitate și sănătate în muncă;
- să se asigure ca sunt consultați angajații și/sau reprezentanții lor în problemele referitoare la măsurile și consecințele privind securitatea și sănătatea în muncă la introducerea de noi tehnologii, alegerea echipamentului tehnic, îmbunătățirea condițiilor și a mediului de muncă, la desemnarea persoanelor cu atribuții specifice sau la angajarea, când este cazul, a instituțiilor specializate sau persoanelor juridice și fizice abilitate pentru a presta servicii în domeniul protecției muncii, la desemnarea persoanelor cu atribuții privind primul ajutor, prevenirea și stingerea incendiilor, evacuarea angajaților, precum și la modul de desfășurare a activității de prevenire și protecție împotriva riscurilor profesionale, inclusiv a celei de instruire în domeniu;
- să acorde reprezentanților angajaților cu atribuții privind securitatea și sănătatea în muncă un timp adecvat, care va fi considerat timp de muncă, și să le furnizeze mijloacele necesare pentru a-și putea exercita drepturile și atribuțiile prevăzute în prezentele norme;
- să ia măsuri corespunzătoare pentru ca numai angajații care au fost instruiți adecvat să poată avea acces la locurile de muncă unde există riscuri pentru securitatea și sănătatea acestora;
- să asigure periodic sau ori de câte ori este cazul, verificarea încadrării nivelului noxelor în limitele admise, prin măsurători efectuate de către organisme abilitate sau laboratoare proprii abilitate;
- să stabilească și să țină evidența locurilor de muncă cu pericol deosebit și să identifice locurile de muncă unde pot apărea stări de pericol iminent;
- să comunice, cerceteze, înregistreze, declare și să țină evidența accidentelor de muncă, a bolilor profesionale, a accidentelor tehnice și a avariilor;
- să asigure funcționarea permanentă și corectă a sistemelor și dispozitivelor de protecție, a aparaturii de măsură și control, precum și a instalațiilor de captare, reținere și neutralizare a substanțelor nocive degajate în procesele tehnologice;
- să prezinte documentele și să dea relațiile solicitate de către inspectorii de muncă în timpul controlului sau al cercetării accidentelor de muncă;
- să asigure realizarea măsurilor stabilite de inspectorii de muncă, cu ocazia controalelor și a cercetării accidentelor de muncă;
- să desemneze, din oficiu sau la solicitarea inspectorului de muncă, persoanele care participa la efectuarea controlului sau la cercetarea accidentelor de muncă;

- să ia măsuri pentru a nu se modifica starea de fapt rezultată din producerea unui accident de muncă mortal sau colectiv, în afara cazurilor în care menținerea acestei stări ar genera alte accidente sau avarii cu consecințe grave, sau ar periclita viața accidentaților sau a altor angajați;
- să anunțe imediat producerea unor avarii tehnice, evenimente, accidente de muncă sau îmbolnăviri profesionale la inspectoratul teritorial de muncă și organele de urmărire penală competente, potrivit legii;
- să asigure dotarea, întreținerea, verificarea echipamentelor individuale de protecție și a echipamentelor individuale de lucru și să nu permită desfășurarea nici unei activități de către angajații săi fără utilizarea corectă de către aceștia a echipamentului din dotare;
- să acorde, la recomandarea medicului, materiale igienico-sanitare și alimentație de protecție;
- să asigure supravegherea medicală corespunzătoare a riscurilor pentru sănătate la care angajații sunt expuși în timpul lucrului;
- să asigure întocmirea fișei de expunere la riscuri profesionale pentru fiecare angajat expus și completarea acesteia de fiecare dată când se produc schimbări ale procesului de producție;
- să întocmească evidența nominală a angajaților cu handicap și a celor cu vârsta sub 18 ani.
- să întocmească un plan de prevenire și protecție compus din măsuri tehnice, sanitare, organizatorice și de altă natură, bazat pe evaluarea riscurilor, pe care să îl aplice corespunzător condițiilor de muncă specifice unității¹³;
- să asigure și să controleze cunoașterea și aplicarea de către toți lucrătorii a măsurilor prevăzute în planul de prevenire și de protecție stabilit, precum și a prevederilor legale în domeniul securității și sănătății în muncă, prin lucrători desemnați, prin propria competență sau prin servicii externe;
- să asigure echipamente de muncă fără pericol pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor;
- să asigure echipamente individuale de protecție;
- să acorde obligatoriu echipament individual de protecție nou, în cazul degradării sau al pierderii calităților de protecție.

Obligațiile angajaților pe linia securității și sănătății în muncă

Legislația de specialitate în vigoare¹⁴ stabilește că fiecare lucrător trebuie să își desfășoare activitatea, în conformitate cu pregătirea și instruirea sa, precum și cu

¹³ H.G. nr. 955/2010, pentru modificarea și completarea NM nr. 1425/2006 de aplicare a prevederilor Legii nr. 319/2006, art. I pct. 6.

¹⁴ Legea nr. 319/2006, privind sănătatea și securitatea în muncă, art. 22.

instrucțiunile primite din partea angajatorului, astfel încât să nu expună la pericol de accidentare sau îmbolnăvire profesională atât propria persoană, cât și alte persoane care pot fi afectate de acțiunile sau omisiunile sale în timpul procesului de muncă.

În mod deosebit, salariații au următoarele obligații¹⁵:

- să utilizeze corect mașinile, aparatura, uneltele, substanțele periculoase, echipamentele de transport și alte mijloace de producție;
- să utilizeze corect echipamentul individual de protecție acordat și, după utilizare, să îl înapoieze sau să îl pună la locul destinat pentru păstrare;
- să nu procedeze la scoaterea din funcțiune, la modificarea, schimbarea sau înlăturarea arbitrară a dispozitivelor de securitate proprii, în special ale mașinilor, aparaturii, uneltelor, instalațiilor tehnice și clădirilor, și să utilizeze corect aceste dispozitive;
- să comunice imediat angajatorului și/sau lucrătorilor desemnați orice situație de muncă despre care au motive întemeiate să o considere un pericol pentru securitatea și sănătatea lucrătorilor, precum și orice deficiență a sistemelor de protecție;
- să aducă la cunoștința conducătorului locului de muncă și/sau angajatorului accidentele suferite de propria persoană;
- să coopereze cu angajatorul și/sau lucrătorii desemnați, atât timp cât este necesar pentru a face posibilă realizarea oricăror măsuri sau cerințe dispuse de către inspectorii de muncă și inspectorii sanitari, pentru protecția sănătății și securității lucrătorilor;
- să coopereze cu angajatorul și/sau cu lucrătorii desemnați, atât timp cât este necesar pentru a permite angajatorului să se asigure că mediul de muncă și condițiile de lucru sunt sigure și fără riscuri pentru securitate și sănătate, în domeniul său de activitate;
- să își însușească și să respecte prevederile legislației din domeniul securității și sănătății în muncă și măsurile de aplicare a acestora;
- să dea relațiile solicitate de către inspectorii de muncă și inspectorii sanitari.

Serviciul de medicină a muncii

Medicina muncii este specialitatea medicală care se ocupă cu prevenția, diagnosticarea și managementul bolilor profesionale, a accidentelor de muncă, precum și cu asigurarea sănătății în vederea creșterii productivității la locul de muncă.

¹⁵ Eufemia Vieriu, *Tratat de dreptul muncii*, Ed. Pro Universitaria, București, 2016, p. 347.

Structurile medicale de medicina muncii funcționează potrivit reglementărilor Ministerului Sănătății, activitatea acestora având un caracter predominant preventiv¹⁶.

Serviciul de Medicina Muncii, asigură:

- monitorizarea stării de sănătate a angajaților;
- reabilitarea profesională și reorientarea profesională în caz de accident de muncă;
- colaborarea cu medicul de familie al personalului angajat, informarea asupra stării de sănătate;
- monitorizarea afecțiunilor angajaților;
- stabilirea aptitudinilor pentru ocuparea locului de muncă conform profesiei și funcției;
- comunicarea riscului profesional către toți factorii implicați în procesul muncii;
- consilierea angajatorului privind adaptarea muncii la caracteristicile psiho-fiziologice ale angajatului;
- consilierea angajatorului pentru fundamentarea strategiei de sănătate și securitate la locul de muncă.

Codul Muncii prevede că angajatorii au obligația să asigure salariaților accesul la servicii medicale care pot fi organizate de către angajator sau asigurat de o asociație patronală. Rolul determinant în cadrul acestui serviciu îl are medicul de medicina muncii. El este salariat, atestat în profesia sa, titular al unui contract de muncă, încheiat cu un angajator sau cu o asociație patronală.

Cu privire la supravegherea stării de sănătate a salariaților, medicul de medicină a muncii are următoarele atribuții:

- efectuează examinări medicale la încadrarea în muncă, de adaptare, periodice, la reluarea muncii și la încetarea activității profesionale în respectivul loc de muncă;
- coordonează monitorizarea biologică a expunerii profesionale și a efectelor biologice consecutive expunerii, după o prealabilă selecție a celor mai adecvate teste, pe baza parametrilor de sensibilitate, specificitate și a valorii lor predictive;
- ține evidența și supraveghează bolile profesionale, bolile legate de profesie și supraveghează bolile cronice în relație cu munca;
- declară cazurile de boli profesionale, conform metodologiei aprobate de Ministerul Sănătății;
- înregistrează bolile legate de profesie, conform metodologiei elaborate de Ministerul Sănătății;
- stabilește aptitudinile în muncă, cu ocazia oricărei examinări medicale¹⁷.

¹⁶ OMMSS și al MSF nr. 508/933/2002, Norme generale de protecția muncii, art. 33 alin (1).

¹⁷ Alexandru Țiclea, *Tratat de dreptul muncii. Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a VI-a revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 607.

Accidentele de muncă

Accidentul de muncă reprezintă vătămarea violentă a organismului, precum și intoxicația acută profesională, care au loc în timpul procesului de muncă sau în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, indiferent de natura juridică a contractului în baza căruia se desfășoară activitatea și care provoacă incapacitate temporară de muncă de cel puțin 3 zile, invaliditate ori deces¹⁸.

Primul element al definiției accidentului de muncă este locul producerii acestuia¹⁹. Al doilea element important este rezultatul medical al accidentului, respectiv vătămarea violentă a organismului, cum ar fi: o leziune acută asupra corpului uman (arsură, contuzie, plagă, entorsă, luxație, fractură, inflamații, înțepături etc.) Al treilea element important îl constituie calitatea de angajat pe care o deține subiectul accidentului.

În ceea ce privește calitatea persoanei vătămate, aceasta trebuie să fie, după caz, lucrător; persoană aflată în vizită în întreprindere și/sau unitate, cu permisiunea angajatorului; persoană care îndeplinește sarcini de stat sau de interes public; persoană care acționează, din proprie inițiativă, pentru salvarea de vieți omenești sau pentru prevenirea ori înlăturarea unui pericol care amenință avutul public și privat; persoană care urmează cursuri de calificare, recalificare sau perfecționare a pregătirii profesionale²⁰.

Clasificare:

Accidentele de muncă se pot clasifica după mai multe criterii, axate în special pe consecințele generale sau numărul persoanelor afectate:

1. În raport cu urmările produse, accidentele de muncă se clasifică în:

— *accidente care produc incapacitate temporară de muncă de cel puțin 3 zile calendaristice consecutive* – acest tip de accident este definit în sensul întreruperii activității lucrătorului pe o anumită perioadă, cu o durată de cel puțin 3 zile calendaristice consecutive, confirmată prin certificatul medical ca fiind urmare a accidentului produs. În cazul în care accidentatul și-a reluat activitatea după o perioadă de incapacitate temporară de muncă și, ulterior, apar consecințe asupra stării victimei, confirmate prin act medical ca fiind urmare a accidentului suferit, accidentatul va beneficia în continuare de drepturile ce decurg dintr-un accident de muncă²¹;

— *accidente care produc invaliditate* – sunt definite prin pierderea totală sau parțială a capacității de muncă, confirmată prin decizia de încadrare într-un grad de invaliditate, emisă de organele medicale în drept. Accidentul va fi declarat cu

¹⁸ Legea nr. 319/2006, *Legea securității și sănătății în muncă*, art. 5, lit. g).

¹⁹ Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu, *Dreptul muncii*, Ed. Lucman, București, 2004, p. 417.

²⁰ Eufemia Vieriu, *Tratat de dreptul muncii*, Ed. Pro Universitaria, București, 2016, p. 354.

²¹ Stănoiu Șerban Viorel, *Accidentele de muncă și bolile profesionale în legislația R.S. în România*, Ed. Academiei R.S. România, București, 1977, p. 147.

invaliditate numai după emiterea deciziei de către organele medicale, chiar dacă infirmitatea este evidentă din momentul producerii;

— *accidente mortale* (inclusiv când decesul intervine după un interval de timp, dacă acesta este confirmat, în baza unui act medico-legal, ca fiind sub aspect causal urmării accidentului suferit);

Dintr-o altă perspectivă, sub aspectul gravității, se distinge între un accident propriu-zis și un accident ușor, respectiv cel din urmă se referă la evenimentul survenit în condițiile prevăzute de normele legale pentru accidentele de muncă, dar care are drept consecință numai leziuni superficiale²².

Potrivit legii, sunt considerate accidente de muncă și accidentele produse în următoarele împrejurări²³:

— accidentul suferit de persoane aflate în vizită în întreprindere și/sau unitate, cu permisiunea angajatorului;

— accidentul suferit de persoanele care îndeplinesc sarcini de stat sau de interes public, în țară sau în afara granițelor țării, în timpul și din cauza îndeplinirii acestor sarcini;

— accidentul survenit în cadrul activităților cultural-sportive organizate, în timpul și din cauza îndeplinirii acestor activități;

— accidentul suferit de orice persoană, ca urmare a unei acțiuni întreprinse din proprie inițiativă pentru salvarea de vieți omenești;

— accidentul suferit de orice persoană, ca urmare a unei acțiuni întreprinse din proprie inițiativă pentru prevenirea ori înlăturarea unui pericol care amenință avutul public și privat;

— accidentul cauzat de activități care nu au legătură cu procesul muncii, dacă se produce la sediul persoanei juridice sau la adresa persoanei fizice, în calitate de angajator, ori în alt loc de muncă organizat de aceștia, în timpul programului de muncă, și nu se datorează culpei exclusive a accidentatului;

— accidentul de traseu, dacă deplasarea s-a făcut în timpul și pe traseul normal de la domiciliul lucrătorului la locul de muncă organizat de angajator și invers;

— accidentul suferit în timpul deplasării de la sediul persoanei juridice sau de la adresa persoanei fizice la locul de muncă sau de la un loc de muncă la altul, pentru îndeplinirea unei sarcini de muncă;

— accidentul suferit în timpul deplasării de la sediul persoanei juridice sau de la adresa persoanei fizice la care este încadrată victima, ori de la orice alt loc de muncă organizat de acestea, la o altă persoană juridică sau fizică, pentru îndeplinirea sarcinilor de muncă, pe durata normală de deplasare;

²² Ștefănescu Ion Traian, *Tratat de dreptul muncii*, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 2003, pp. 196-198.

²³ Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu, *Dreptul muncii*, Ed. Pro Universitaria, București, 2010, pp. 611-612.

— accidentul suferit înainte sau după încetarea lucrului, dacă victima prelua sau preda uneltele de lucru, locul de muncă, utilajul ori materialele, dacă schimba îmbrăcămintea personală, echipamentul individual de protecție sau orice alt echipament pus la dispoziție de angajator, dacă se afla în baie ori în spălător sau dacă se deplasa de la locul de muncă la ieșirea din întreprindere sau unitate și invers;

— accidentul suferit în timpul pauzelor regulamentare, dacă acesta a avut loc în locuri organizate de angajator, precum și în timpul și pe traseul normal spre și de la aceste locuri;

— accidentul suferit de lucrători ai angajatorilor români sau de persoane fizice române, delegați pentru îndeplinirea îndatoririlor de serviciu în afara granițelor țării, pe durata și traseul prevăzute în documentul de deplasare;

— accidentul suferit de personalul român care efectuează lucrări și servicii pe teritoriul altor țări, în baza unor contracte, convenții sau în alte condiții prevăzute de lege, încheiate de persoane juridice române cu parteneri străini în timpul și din cauza îndeplinirii îndatoririlor de serviciu;

— accidentul suferit de cei care urmează cursuri de calificare, recalificare sau perfecționare a pregătirii profesionale, în timpul și din cauza efectuării activităților aferente stagiului de practică;

— accidentul determinat de fenomene sau calamități naturale, cum ar fi furtună, viscol, cutremur, inundație, alunecări de teren, trăsnet (electrocutare), dacă victima se afla în timpul procesului de muncă sau în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu;

— dispariția unei persoane, în condițiile unui accident de muncă și în împrejurări care îndreptățesc presupunerea decesului acesteia;

— accidentul suferit de o persoană aflată în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, ca urmare a unei agresiuni.

Cauze

La producerea accidentelor de muncă pot contribui și cauze umane, precum inadaptarea funcțională la nivelul mecanismelor psiho-fiziologice datorită unei reactivități deficitare a organelor de simț, unor maladii sau datorită inadaptării profesionale.

De asemenea, pregătirea profesională necorespunzătoare și neinstruirea temeinică pe linie de protecție a muncii pot duce la necunoașterea suficientă a pericolului de accidentare și în sfârșit, dacă se mai adaugă așa-zisa inadaptare socială, în care caz executantul cunoaște pericolul de accident dar nu ia măsuri pentru a-l evita, se epuizează cele mai importante cauze umane de producere a accidentelor de muncă.

Acest ultim grup de cauze face parte din așa-numita motivare negativă a accidentului, care poate fi înțeleasă astfel: cum se explică accidentul, cum poate fi motivat faptul că, în condițiile existente de tehnică a securității muncii, lucrătorul

alege între metoda de lucru permisă de normele de protecție a muncii și cea interzisă, pe cea din urmă, deși este conștient de pericolul la care se expune²⁴.

Deci cauzele acestea motivale, care conduc la o acțiune cu conținut negativ, sunt în cazul protecției muncii contrare prevederilor normale de protecție a muncii, cunoscute fiind de personalul muncitor prin instruirea sistematică făcută în conformitate cu legislația în vigoare.

Stabilirea acestor cauze poate contribui la găsirea celor mai adecvate mijloace de combatere a actelor de indisciplină, aceasta fiind cea mai frecventă cauză umană de accident de muncă.

Raportare:

Orice accident care a antrenat decesul sau vătămări ale organismului, produs în timpul procesului de muncă ori în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, situația de persoană dată dispărută sau accidentul de traseu ori de circulație, în condițiile în care au fost implicate persoane angajate, incidentul periculos, precum și cazul susceptibil de boala profesională sau legată de profesiune va fi comunicat de îndată conducerii persoanei juridice sau persoanei fizice de către conducătorul locului de muncă sau de orice altă persoană care are cunoștință despre producerea accidentului²⁵.

Angajatorul are obligația să comunice evenimentele, de îndată, după cum urmează:

- inspectoratelor teritoriale de muncă;
- asiguratorului, evenimentele urmate de incapacitate temporară de muncă, invaliditate sau deces, la confirmarea acestora²⁶;
- organelor de urmărire penală, după caz.

Cercetare:

După declararea lor, accidentele de muncă sunt supuse cercetării. Cercetarea accidentelor de muncă are ca scop stabilirea împrejurărilor și a cauzelor care au determinat producerea acestora, a reglementărilor legale care nu au fost respectate, a răspunderilor și a măsurilor ce se impun a fi luate pentru prevenirea producerii altor cazuri similare²⁷.

Cercetarea accidentelor se efectuează de anumite persoane sau de un anumit organ:

- de persoana juridică la care a avut loc accidentul care a antrenat incapacitatea temporară de muncă – în cazul în care accidentul a produs vătămări grave cercetarea se face de către persoana juridică, sub supravegherea

²⁴ *** *Sănătatea și securitatea în muncă ediție completă*, ediția a V-a, Editura Best Publishing, 2008, p. 28.

²⁵ Legea nr. 319/2006, *Legea securității și sănătății în muncă*, art. 26, lit. g).

²⁶ Legea nr. 346/2002, *privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale*, art. 50.

²⁷ Țiclea Alexandru, Popescu Andrei, Tufan Constantin, Țichindelean Marioara, Ținca Ovidiu, *Dreptul muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 636.

Inspectoratului Teritorial de Muncă. Accidentele ușoare, adică cele care necesită doar acordarea primelor îngrijiri medicale sau cele care au produs incapacitate temporară de muncă mai mică de 3 zile, sunt, de asemenea, cercetate în unitate;

— de Inspectoratul Teritorial de Muncă din județul pe teritoriul căruia s-a produs evenimentul - în cazul accidentelor mortale, al situațiilor cu persoane dispărute, al accidentelor care produc invaliditate, al celor colective, în cazul incidentelor periculoase, precum și în cazul accidentelor care au produs invaliditate temporară de muncă;

— de Inspecția Muncii - în cazul accidentelor colective și al incidentelor periculoase, care prezintă un grad ridicat de complexitate²⁸.

În cazul în care un accident de muncă, apreciat inițial ca determinând incapacitate temporară de muncă, are drept consecință finală o invaliditate, organul de expertiză medicală și recuperare a capacității de muncă, constatând acest lucru în urma expertizei, are obligația să anunțe Inspectoratul Teritorial de Muncă în raza căruia s-a produs accidentul, care va face o nouă cercetare în vederea stabilirii dreptului la o pensie de invaliditate.

În situația în care personalul medical care acordă primul ajutor victimei unui accident de muncă consideră că aceasta ar putea deceda ulterior sau constată decesul trebuie să comunice constatarea sa unității unde era încadrat, precum și Inspectoratul Teritorial de Muncă, care la rândul său va efectua o nouă cercetare.

Dacă decesul a survenit chiar la locul de muncă, constatarea lui va fi făcută de medicul legist, care are obligația să înainteze raportul de constatare medico-legală Inspectoratului Teritorial de Muncă care cercetează accidentul.

Conducătorul unității are obligația să numească prin decizie scrisă comisia de cercetare, comisie compusă din trei persoane, din care face parte o persoană cu atribuții în domeniul protecției muncii. Dacă în accident sunt implicate victime angajate la unități diferite, la cercetare pot participa și delegați ai acestora.

De cercetarea accidentului de traseu, urmat de incapacitate temporară de muncă, răspunde conducătorul unității la care este angajată victima.

Persoana juridică sau persoana fizică care nu dispune de personal competent în vederea efectuării cercetării trebuie să apeleze la Inspectoratul teritorial de muncă sau la un agent autorizat să desfășoare activități în domeniul protecției muncii.

Bolile profesionale

Bolile profesionale sunt afecțiuni ale organismului dobândite ca urmare a participării la realizarea unui proces de muncă. Legislația muncii definește boala

²⁸ Țiclea Alexandru, Popescu Andrei, Tufan Constantin, Țichindelean Marioara, Ținca Ovidiu, *Dreptul muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 637.

profesională ca fiind afecțiunea care se produce ca urmare a exercitării unei meserii sau profesii, cauzată de agenți nocivi fizici, chimici ori biologici caracteristici locului de muncă, precum și de suprasolicitarea diferitelor organe sau sisteme ale organismului, în procesul de muncă.

Afecțiunile suferite de elevi și studenți în timpul efectuării instruirii practice sunt, de asemenea, boli profesionale. Prin urmare, pentru ca o afecțiune a organismului să fie calificat drept boală profesională, trebuie să fie îndeplinite cumulativ două condiții: să decurgă din exercitarea unei meserii sau profesii ; să fie provocată de factori nocivi fizici, chimici, biologici caracteristici locului de muncă sau de suprasolicitări.

În cazul expunerii lucrătorului la factori nocivi, procesul patologic este lent și afectează fie starea generală a organismului, fie anumite aparate sau organe. În multe cazuri, vătămarea produsă este reversibilă. Prin scoaterea bolnavului din mediul nociv și aplicarea unui tratament adecvat, urmările bolii se atenuează sau dispar complet. Factorii nocivi care pot provoca boli profesionale sunt numeroși unii dintre ei fiind bine cunoscuți și studiați din punct de vedere al acțiunii asupra organismului, iar alții apărând odată cu dezvoltarea unor noi tehnologii. În țara noastră este recunoscută boala legată de profesiune, respectiv boala cu determinare multifuncțională, la care unii factori determinanți sunt de natură profesională.

Clasificarea bolilor profesionale

După natura factorului nociv care le-a generat, bolile profesionale se pot clasifica în următoarele grupe:

- intoxicații provocate de inhalarea, ingerarea sau contactul epidermei cu substanțe toxice;
- pneumoconioze provocate de inhalarea pulberilor minerale netoxice;
- boli prin expunere la energie radiantă;
- boli prin expunere la temperaturi înalte sau scăzute;
- boli prin expunere la zgomot și vibrații;
- boli prin expunere la presiune atmosferică ridicată sau scăzută;
- alergii profesionale;
- dermatoze profesionale;
- cancerul profesional;
- boli infecțioase și parazitare;
- boli prin suprasolicitare;
- alte boli (care nu se încadrează în categoriile de mai sus).

După timpul de expunere la acțiunea factorului nociv, există:

- boli cronice, provocate, de regulă, de doze relative mici, dar care acționează timp îndelungat asupra organismului;
- boli acute, generate de o expunere de scurtă durată la acțiunea factorului nociv asupra organismului, dar la doze mari.

După modul de acțiune a factorului nociv asupra organismului se pot distinge:

- boli cu acțiune generală, care afectează întregul organism;
- boli cu acțiune locală, care afectează o parte a organismului, un aparat sau organ.

Factorii de risc de accidentare și îmbolnăvire profesională

Factorii de risc de accidentare și îmbolnăvire profesională sunt factori proprii elementelor sistemului de muncă care provoacă, în anumite condiții, accidente de muncă sau boli profesionale. În consecință problema prevenirii accidentelor și bolilor profesionale se reduce la depistarea și eliminarea sau anihilarea acțiunii acestora. Deoarece factorii de risc se regăsesc la nivelul fiecărui element al sistemului de muncă, măsurile de prevenire vor corespunde la cel puțin dintre aceste elemente.

De exemplu, măsurile de prevenire referitoare la executant au ca scop eliminarea factorilor de risc proprii acestora, generați de lipsa unor aptitudini fizice și psihice corespunzătoare, lipsa cunoștințelor profesionale și de securitate și sănătate în muncă, atitudinea necorespunzătoare față de risc.

O clasificare a factorilor de risc din punctul de vedere al elementului generator, distinge:

- factori de risc proprii executantului:
 - acțiuni greșite ale acestuia (executarea defectuoasă a unor operații, nesincronizări, accidentări în afara locului de muncă, căderea de la același nivel prin împiedicare, deplasări, staționări în zone periculoase etc.);
 - omisiuni (neefectuarea unor operații, neutilizarea echipamentului de protecție etc.);
 - comunicări ce pot provoca accidente.
- factori de risc proprii sarcinii de muncă,
 - datorită unui conținut necorespunzător al sarcinii de muncă (operații greșite, procedee de lucru defectuoase etc.);
 - din cauza unei sarcini supradimensionate în raport cu capacitatea lucrătorului (solicitare fizică, poziții de lucru forțate, vicioase, solicitare psihică mare etc.).
- factori de risc proprii echipamentelor de muncă,
 - factori de risc mecanic (tăiere, înțepare cu obiecte tăioase sau ascuțite, organe de mașini în mișcare etc.);
 - factori de risc termic (contact direct cu suprafețe cu temperatura ridicată, flăcări, flame etc.);
 - factori de risc electric (electrocutare prin atingere direct, indirect etc.);
 - factori de risc biologic (nedezinfectare, nesterilizare etc.).
- factori de risc proprii mediului de muncă.
 - abateri în plan fizic (zgomot, vibrații, noxe chimice, temperatură coborâtă sau ridicată etc.);

- abateri în plan chimic (gaze, vapori toxici sau inflamabili, pulberi în suspensie în aer etc.);
- abateri în plan biologic (bacterii, virusuri, mușcături de animale/insecte etc.);

Factorii de risc nu se manifesta independent, iar evenimentele înregistrate în cazul manifestării riscurilor sunt de multe ori consecințe ale interdependenței dintre ei.

BIBLIOGRAFIE

- Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene
- Legea minelor/1985
- Legea nr. 319/2006, privind sănătatea și securitatea în muncă
- Legea nr. 346/2002, privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale
- Decretul nr. 359/1949 pentru organizarea protecției muncii în Republica Populara Română
- H.G. nr. 955/2010, pentru modificarea și completarea NM nr. 1425/2006 de aplicare a prevederilor Legea nr. 319/2006
- NM nr. 1425/2006 de aplicare a prevederilor Legii securității și sănătății în muncă nr. 319/2006
- OMMSS și al MSF nr. 508/933/2002, Norme generale de protecția muncii
- STĂNOIU Șerban Viorel, *Accidentele de muncă și bolile profesionale în legislația R.S. în România*, Ed. Academiei R.S. România, București, 1977
- ȘTEFĂNESCU Ion Traian, *Tratat de dreptul muncii*, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 2003,
- ȚICLEA Alexandru, POPESCU Andrei, TUFAN Constantin, ȚICHIN-DELEAN Marioara, ȚINCA Ovidiu, *Dreptul muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2007
- ȚICLEA Alexandru, *Tratat de dreptul muncii. Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a VI-a revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2012
- ȚICLEA Alexandru, TUFAN Constantin, *Protecția muncii în România*, Ed. Lumina Lex, București, 1997
- VIERIU Eufemia, *Tratat de dreptul muncii*, Ed. Pro Universitaria, București, 2016
- VIERIU Eufemia, VIERIU Dumitru, *Dreptul muncii*, Ed. Lucman, București, 2004
- VIERIU Eufemia, VIERIU Dumitru, *Dreptul muncii*, Ed. Pro Universitaria, București, 2010
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1446785/> accesat la data de 01.07.2019